

Cirkulärnr: 1991:115
Diariernr: 1991:1739
Handläggare: Ingrid Söderström
Avdsek: AK ÄldreIfo
Datum: 1991-08-27
Mottagare: Kommunstyrelsen
Rubrik: Pensionärernas medinflytande
Bilagor: PM

Pensionärernas medinflytande

Regeringen har vid sammanträde 6 juni 1991 (Dir.1991:49) beslutat att en särskild kommitté tillkallas med uppgift att utgöra ett permanent forum för överläggningar och utbyte av information mellan regeringen och företrädare för organisationer som företräder pensionärerna.

I kommittén bör ingå representanter för regeringen och företrädare för pensionärsorganisationer som är organiserade som riksförbund eller som en sammanslutning av riksförbund, samt öppna för alla pensionärer.

Regeringens beslut är en följd av de förslag som redovisades i betänkandet (SOU 1988:65) Pensionärerna - inflytande och medbestämmande samt remissyttranden i anslutning till detta. Utredaren redovisar i betänkandet förslag till hur inflytandefrågorna skall lösas på central nivå. Någon reglering av inflytandefrågorna på lokal nivå utöver vad som framgår av gällande lagstiftning (SoL § 20a) föreslås inte. De lokala förutsättningarna bör vara utgångspunkten för val av samverkansformer på kommun- och landstingsnivå.

I regeringens skrivelse 1990/91:148 redovisas dock några synpunkter på de lokala pensionärsrådets verksamhet. Regeringen ser det som angeläget att kommuner och landsting i samverkan med pensionärsorganisationerna ser över de riktlinjer och reglementen som finns för rådets verksamhet.

Kommunförbundet genomförde under 1990 en översyn av förbundets material angående pensionärsråden. Översynen som gjordes tillsammans med Pensionärernas riksorganisation (PRO) och Sveriges pensionärsförbund (SPF) redovisas i bilaga. Innehållet överensstämmer i stort sett med de synpunkter som regeringen haft på de lokala pensionärsråden.

Bilagda PM skall ses som ett förslag till organisation av de lokala pensionärsråden i den händelse kommunen avser att omarbota sina rekommendationer.

SVENSKA KOMMUNFÖRBUNDET
Allmän kommunalpolitik

Karl Knutsson

BILAGA

KOMMUNALA PENSIONÄRSRÅD

För att bereda pensionärsorganisationerna insyn i och möjligheter att påverka handläggningen av frågor med aktualitet för ålders- och förtidspensionärer har pensionärsråd inrättats i kommunerna. Som ledning för kommunerna utarbetade Kommunförbundet på begäran ett förslag till lämpliga regler för pensionärsråd (cirkulär 75.49).

Synpunkter har sedan dess framförts från pensionärsorganisationerna om rådets funktion och arbetsformer. Så t ex har kritik anförts mot att rådets synpunkter inte inhämtats i önskad omfattning, att pensionärsråden i stor utsträckning fått rollen som informationsmottagare i ett alltför sent skede samt att de ärenden som diskuterats begränsats till att omfatta vård och omsorg.

För att pensionärsorganisationerna skall få reella möjligheter till insyn och kunna framföra sina synpunkter måste råden få den roll som var avsedd. Att så inte skett på vissa håll har givetvis olika orsaker. Verksamheten måste organiseras på sådant sätt att råden blir ett verkningsfullt organ för samråd och ömsesidig information. Det är också viktigt att förtroendevalda och tjänstemän har en positiv attityd till pensionärsgruppen och ser den som en viktig resurs i kommunens planerings- och utredningsarbete.

Mot bakgrund av den kritik som riktats mot de kommunala pensionärsråden har Kommunförbundet vid kontakter med representanter för pensionärsorganisationerna omarbetat förslagen till organisation av råden.

Syfte

Kommunens pensionärsråd är ett organ för samråd och ömsesidig information mellan kommunen och företrädare för pensionärernas riksorganisationer inom kommunen.

Pensionärsrådet har som referensorgan inte ställning som kommunal nämnd eller styrelse. Rådet är dock en viktig kanal till de äldre i samhället, vilka i hög grad omfattas av kommunens beslut. Det är därför angeläget att rådet ges reella möjligheter att fullgöra sina uppgifter och att dess synpunkter beaktas.

Uppgifter/verksamhetsområde

Kommunalt pensionärsråd bör organiseras för hela kommunen. Därutöver kan pensionärsråd även organiseras för delar av kommunen.

Kommunen skall i pensionärsrådet samråda och informera om sin verksamhet, planerade förändringar samt resultatet av olika åtgärder som har eller kan få aktualitet för kommunens pensionärer.

Kommunerna ges genom rådet möjlighet att få pensionärsorganisationernas synpunkter samt att samråda med dem i ett tidigt skede av olika beredningsprocesser.

Pensionärerna får genom rådet en större delaktighet i samhällets insatser. Pensionärernas representanter kan i rådet ta initiativ till och aktivt arbeta för förändringar i den kommunala verksamheten. De kan informera om och ge förslag till lämpliga anpassningar av det verksamhetsutbud som berör de äldres förhållanden i samhället.

Rådets sammansättning

Kommunens förtroendevalda i rådet bör representera de kommunala nämnder och styrelser, vars ansvarsområden innefattar pensionärernas förhållanden.

Andra föreningar och organisationer som driver verksamhet inom kommunen med syfte att tillvarata pensionärernas intressen kan när särskilda skäl föreligger inbjudas att delta i rådets överläggningar. Representanter för övriga samhällsorgan kan också inbjudas till rådet för information, diskussion eller samråd. Rådet bör vidare beredas möjlighet att träffa andra förtroendevalda och anställda.

Arbetsformer

Rådets arbete leds av ordföranden, som bör vara kommunal förtroendevald, utsedd av kommunstyrelsen. Rådet kan inom sig utse vice ordförande, som vid behov övertar ordförandens befogenheter.

Rådet kan överlåta vissa funktioner till ett arbetsutskott, som utses inom rådet. Arbetsutskottet fungerar främst för beredning av ärenden till rådet. I brådskande fall kan arbetsutskottet avge yttranden i rådets ställe.

Kommunens socialförvaltning eller annan förvaltning som kommunstyrelsen utser, svarar för sekreterar- och kansliservice till rådet.

Pensionärsrådet är ett referensorgan. Rådet behöver inte ha en enhetlig uppfattning och regleras inte av kommunallagens bestämmelser avseende arbetsformer och beslutsförhet.

Rådet sammanträder fyra gånger per år eller oftare om någon särskild fråga påkallar samråd med eller information till rådet. Datum för sammanträdesdagar bör fastställas vid årets början.

Rådets ställningstaganden och initiativ skall redovisas skriftligt (gärna som protokoll) efter varje sammanträde och delges rådets ledamöter, kommunstyrelsen, socialnämnden samt övriga berörda nämnder. Av dokumentationen skall framgå de avvikande synpunkter som framförts.

Förslag till förteckning över ärenden som skall behandlas samt handlingar och beslutsunderlag skall delges rådets ledamöter i så god tid och på sådant sätt att vidareinformation och beredning underlättas.

För att få en bredare förankring är det lämpligt att kommunstyrelsen arrangerar särskilda konferenser. Därigenom ges rådet möjlighet att samla också andra organisationer med verksamhet för äldre, exempelvis bildningsförbund och studieorganisationer, andra huvudmäns företrädare liksom enskilda personer med intresse för rådets uppgifter.

Finansiering

Pensionärsorganisationernas representanter i rådet utses av och representerar sina organisationer. De omfattas därför normalt inte av kommunens regler för ersättning till förtroendevalda. Frågan om ev sammanträdesarvoden samt ersättning för resor och traktamenten får därför prövas av kommunfullmäktige.